

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH020020
NAZWA
OBSZARU Przełomy Pełcnicy pod Książem

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH020020	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Przełomy Pełcnicy pod Książem

1.4. Data opracowania 2002-10	1.5. Data aktualizacji 2024-03
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2007-03
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2009-02
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2022-07
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 13 czerwca 2022 r. w spr. soo Przełomy Pełcnicy pod Książem (PLH020020)

Wyjaśnienia:	Powiększenie pow. - 11.2019 r.
--------------	--------------------------------

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

[Powrót](#)

Długość geograficzna
16.2866

Szerokość geograficzna
50.8407

2.2. Powierzchnia [ha]:
246.06

2.3. Obszar morski [%]
0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2

Nazwa regionu

PL51

Dolnośląskie

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

[Powrót](#)

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
6190			0.0		M	C	C	C	C
6430			0.5		M	A	C	C	C
6510			0.5		M	C	C	B	C
8150			0.1		M	B	C	B	B
8220			0.4		P	A	C	A	B
8230			0.1		P	B	C	B	B
9110			25.1		M	B	C	B	B
9170			12.2		M	B	C	B	B
9180			66.4		M	A	C	A	A
9190			29.8		M	B	C	B	B
91E0			6.1		M	A	C	A	B
91I0			2.0		M	B	C	B	B

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).

- Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Gatunki					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
M	1308	Barbastella barbastellus			w				R	P	C	B	C	B
M	1355	Lutra lutra			p	1	5	i		M	D			
M	1323	Myotis bechsteinii			w				R	P	C	B	C	B
M	1324	Myotis myotis			w				R	P	C	B	C	B

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N16	44.89
N19	53.07
N23	0.38
N12	1.65
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Obszar położony jest w regionie biogeograficznym kontynentalnym, na terenie gmin: świebodzi i

Wałbrzych, powiatów: świdnickiego oraz wałbrzyskiego, w województwie dolnośląskim. Obszar obejmuje w większości grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Wałbrzych. Niewielka część Obszaru to grunty zarządzane przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (rzeka Pełcznica) i Miasto Wałbrzych (potok Szczawnik). W granicach ostoi znajduje się także budynek Zamek Książ - trzeci co do wielkości zamek w Polsce (zarządzany przez Miasto Wałbrzych). Obszar obejmuje teren pomiędzy Wałbrzychem na południu, świebodzicami na północy, Zamkiem Książ na wschodzie oraz doliną Czyżynki na zachodzie. O wyjątkowości krajobrazu Obszaru decydują głębokie nawet na 80 m doliny utworzone przez Szczawnik i Pełcznicę o południkowej orientacji, których koryta zbudowane są ze zlepieńców, a porastające je lasy w znacznej mierze mają charakter naturalny oraz liczne wychodnie skalne. W Obszarze występują głównie gleby brunatne, kwaśne, jedynie w wąskim pasie wzdłuż rzek występują gleby przypominające bagienne.

96,1% Obszaru zajmuje rezerwat przyrody ŚPrzełomy Pełcznicy pod Książem koło Wałbrzychaś, na którego terenie nie prowadzi się gospodarki leśnej. Obszar w całości leży na terenie Książańskiego Parku Krajobrazowego.

Wśród przedmiotów ochrony dominują zbiorowiska leśne, porastające niemal całą powierzchnię Obszaru. Wśród nich najliczniej występuje dobrze zachowane siedlisko jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis*-*Acerion pseudoplatani*). Występują tu również kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*), lasy łęgowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*), grądy (*Galio-Carpinetum*), kwaśne (*Quercetea robori-petraeae*) i ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*). Wśród lasów występują ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii* oraz pionierskie murawy na skałach krzemianowych (*Arabidopsidion thalianae*), a także murawy naskalne z kostrzewą bladą (*Asplenio septentrionalis*-*Festucion pallentis*) na podłożach bezwapiennych. Obecności siedlisk naskalnych sprzyjają specyficzne warunki geomorfologiczne Obszaru - przełomowe odcinki dolin Szczawnika i Pełcznicy z licznymi wychodniami skalnymi, lokalnie gołoborzami, rumowiskami skalnymi.

Na niewielkich powierzchniach nieleśnych występują: łąka świeża, ziołorośla nadrzeczne oraz piargi i gołoborza krzemianowe. Ochroną objęte są również ssaki: trzy gatunki nietoperzy i wydra.

4.2. Jakość i znaczenie

Siedlisko murawy naskalne z kostrzewą bladą (*Asplenio septentrionalis*-*Festucion pallentis*) na podłożach bezwapiennych 6190 z dominacją *Festuca pallens* oraz udziałem gatunków innych gatunków muraw skał krzemianowych zajmuje powierzchnię około 140 m² na skalnym występie wysuniętym nad dolinę rzeki Pełcznica, poniżej ruin zamku Stary Książ, przy punkcie widokowym. Drugie stanowisko na stromych skałach zlepieńcowych, znacznie uboższe w gatunki i trudno dostępne, znajduje się po drugiej stronie wąwozu. Stanowisko przy punkcie widokowym jest wydeptywane i zaśmiecane, przez co w ciągu ostatnich 20 lat jego skład florystyczny uległ zmianom - zmniejszył się udział gatunków typowych dla siedliska, w ich miejsce pojawiły się natomiast gatunki synantropijne. Stanowisko ulega także stopniowej sukcesji, chodź rozwój młodych drzew i krzewów jest bardzo wolny. Z uwagi na silne zniszczenie stanowiska w XXI wieku jego stan struktury i funkcji należy uznać za zły, lecz siedlisko zdolne jest do regeneracji, na powierzchni około 0,002 ha. Drugie stanowisko zachowane jest w stanie korzystnym (FV).

Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) 6430 tworzą tu siedlisko higrofilnych bylin porastających brzegi rzek. Występują one również w kompleksie z innym typem siedlisk z I Załącznika Dyrektywy Siedliskowej - lasami łęgowymi. W obszarze nie ma wielu powierzchni odpowiednich dla ziołorośli ze względu na kształt doliny, kamieniste podłoże oraz wiele progów skalnych. Fragmenty siedliska skupiają się na północy obszaru, nad brzegami Pełcznicy - większej z rzek obszaru. Są to zbiorowiska z dominującą pokrzywą zwyczajną oraz innymi roślinami higrofilnymi zbiorowiska *Geranio-Urticetum*. Są ważnym elementem korytarza ekologicznego, jakim jest dolina rzeczna. Zagrożeniem dla siedliska jest obecność gatunków inwazyjnych obcego pochodzenia, m.in. niecierpka gruczołowatego *Imatiens glandulifera* i rdestowca ostrokończystego *Reynoutria japonica*. Niekorzystny wpływ na Ziołorośla ma również fakt, że Pełcznica jest rzeką bardzo zanieczyszczoną i niosącą dużą ilość śmieci. Z ww. względów stan siedliska oceniono jako zły.

Siedlisko półnaturalne niżowych i górskich świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) 6510 ukształtowane zostało przez użytkowanie rolnicze. Zajmuje ono jedynie 0,5 ha na północy obszaru. Jest otoczone przez las, ogródki przydomowe oraz koryto Pełcznicy. Niewielka powierzchnia oraz

nieregularne użytkowanie powodują, że struktura roślinności nie jest dobrze wykształcona, choć występują gatunki typowe dla siedliska jak rajgras wyniosły *Arrhenatherum elatius*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, przetacznik ożankowy *Veronica chamaedrys* czy krwawnik pospolity *Achillea millefolium*. Siedlisko nie jest zniekształcone przez obecność obcych gatunków inwazyjnych. Mało istotny przedmiot ochrony w obszarze, stan zachowania oceniony został na U1 (B).

Nowo stwierdzone w obszarze siedlisko środkowoeuropejskie wyżynne piargi i gołoborza krzemianowe 8150 znajduje się w podłużnej, kilkuarowej luce drzewostanowej pomiędzy dąbrową a lasami klonowo-lipowymi w dolinie Szczawnika w oddz. 18. na stoku o silnym nachyleniu. Spomiędzy głazów nie wyrastają drzewa ani krzewy. Rośliny zielne takie jak bodziszek cuchnący *Geranium robertianum* i śmiałek pogięty *Deschampsia flexuosa* występują głównie w dolnej części siedliska, natomiast wyżej dominują gatunki zarodnikowe m.in. gatunek charakterystyczny - wzorzec geograficzny *Rhizocarpon geographicum*. Stopień pokrycia kamieni przez mszaki nie jest duży - utrzymują się głównie w szczelinach. W pobliżu siedliska nie przebiega żaden szlak turystyczny, chodzenie po siedlisku dla człowieka jest bardzo trudne, dlatego ruch turystyczny nie jest zagrożeniem. Muflony, których ślady widać w sąsiadujących z siedliskiem drzewostanach, raczej nie są w stanie przesunąć kamieni, uruchamiając erozję i trudno stwierdzić, czy decydują się na nich żerować. Gołoborza krzemianowe występują też na mniejszej powierzchni w dąbrowach na wschodnim zboczu doliny Pełcznicy, tuż przy szlakach turystycznych i z uboższym składem gatunków charakterystycznych.

W dolinach Szczawnika oraz Pełcznicy jest bardzo dużo różnorodnych formacji skalnych. W dolnych partiach dolin zacienienie i wilgotność są duże przez większą część dnia. Stwarza to bardzo wiele potencjalnych miejsc występowania siedliska przyrodniczego ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsace vandellii* 8220 w podtypie 8220 - 3 mszysto-paprociowe zbiorowiska zacienionych skał kwaśnych i obojętnych. Zdecydowanie więcej i lepiej wykształconych zbiorowisk występuje w głębszej i wilgotniejszej dolinie Pełcznicy, gdzie znajdują się stanowiska z udziałem paprotnika kolczystego *Polystichum aculeatum*, a m.in. tuż nad ścieżką turystyczną, na prawie pionowych skałach na dużej powierzchni występuje łanowo paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare*. W wielu płatach duży udział mają gatunki leśne takie jak śmiałek pogięty *Deschampsia flexuosa* czy obcy gatunek inwazyjny niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens pavidiflora*. Gatunkiem krzewu, który najczęściej rośnie na skałach jest cis pospolity *Taxus baccata* - gatunek chroniony. Podtyp 8220-2 naskalne, światłolubne i termofilne zbiorowiska szczelinowe skał kwaśnych i obojętnych siedliska jest znacznie rzadszy i występuje na niektórych szczytowych partiach skał w górnej części doliny lub na skałach znajdujących się w lukach drzewostanowych. Nie znaleziono ani jednego płatu wykształconego wzorcowo. Wśród zagrożeń dominują naturalne procesy akumulacji materii organicznej w szczelinach skalnych i przez to zwiększanie udziału gatunków leśnych. Nad Szczawnikiem jedna ze ścian skalnych na północy obszaru została całkowicie zajęta pod szlaki wspinaczkowe. Obecnie siedlisko na niej nie występuje, jednak jest obecne na skałach położonych niedaleko i byłoby zagrożone w przypadku użycia ich do wspinaczki. Jedne z najlepiej wykształconych płatów siedliska występują przy ścieżce turystycznej nad Pełcznicą. Jej długoletnia obecność nie wpłynęła jednak negatywnie na siedlisko, zwłaszcza na fragmenty położone powyżej zasięgu turystów.

Pionierskie murawy na skałach krzemianowych (*Arabidopsis thaliana*) 8230 występują w Obszarze jako pionierskie zbiorowiska sukulentów, mszaków i porostów występujące na suchych skałach krzemianowych. Siedlisko, ze względu na zacienienie większości stoków przez dużą część dnia, jest w obszarze rzadkie. Potencjalne miejsca występowania siedliska to skały w szczytowych partiach skał w górnej części doliny, nie wszystkie zostały jednak zbadane. Prawdopodobnie najlepiej wykształcona pionierska murawa występuje pod tarasem widokowym przy ruinach śStary Książ, gdzie na niewydeptanych przez turystów miejscach rosną m.in. rumian barwierski *Anthemis tinctoria*, piaskowiec macierzankowy *Arenaria serpyllifolia*, gorczycznik pospolity *Barbarea vulgaris*, i dzwonek okrągłolistny *Campanula rotundifolia*. Jest to stanowisko badawcze objęte monitoringiem GIOŚ. Jest to istotny przedmiot ochrony w obszarze.

W obszarze znajduje się kilka powierzchni zajmowanych przez siedlisko kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*) 9110. W ich runie występują m.in. śmiałek pogięty *Deschampsia flexuosa*, kosmatka gajowa *Luzula luzuloides* i borówka czernica *Vaccinium myrtillus*. W drzewostanie dominuje buk *Fagus sylvatica*, ale w domieszkę rosną również dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, grab *Carpinus betulus* i jodła *Abies alba*. Tereny zajmowane przez buczyny są prawie płaskie lub o niewielkim nachyleniu stoków, a więc łatwo dostępne. Z tego powodu w większości są zdegradowane przez prowadzoną przed powstaniem rezerwatu gospodarkę leśną i sztuczne nasadzenia świerka tak jak na zachodnim, lekko nachylonym stoku doliny

Szczawnika. Pod starym drzewostanem świerkowym odnawiają się jednak bardzo dobrze buki. W runie duży udział mają siewki jodły. Najlepiej wykształcony drzewostan, z wieloma starymi okazami ma buczyna przy ruinach śStary Książ. Runo przy tej atrakcji turystycznej jest bardzo ubogie, co może być spowodowane wydeptywaniem przez turystów. Podobna sytuacja jest we fragmencie niedaleko parkingu i bramy prowadzącej do Zamku Książ. Jest to istotny przedmiot ochrony w obszarze, poszczególne płaty ocenione na FV i U1, ocena łączna siedliska w Obszarze - U1.

Priorytetowe siedlisko jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis*-*Acerion pseudoplatani*) *9180 rozwinęło się w Obszarze na szkieletowych glebach z często występującym rumoszem i ma charakter naturalny. Siedlisko to w podtypie *9180-1 Lasy klonowo-lipowe Sudetów, ich Pogórza i Przedgórze jest głównym przedmiotem ochrony w obszarze. Występują na stromych stokach i bardzo stromych (nachylenie również powyżej 45°) w dolinach Szczawnika i Pełchnicy, zajmują największą powierzchnię spośród chronionych siedlisk. Często otaczają punktowo występujące siedliska naskalne, rumoszowe, ale też małopowierzchniowe fragmenty dąbrów. W drzewostanie dominują: lipa szerokolistna *Tilia platyphyllos* i drobnolistna *T. cordata*, klon zwyczajny *Acer platanoides* i klon jawor *A. pseudoplatanus*, a w mniejszym zagęszczeniu występuje dąb bezszypułkowy *Quercus petraea* oraz buk zwyczajny *Fagus sylvatica*. Podszycie budowane jest przez leszczynę pospolitą *Coryllus avellana* i jarzab pospolity *Sorbus aucuparia*. Runo jest zróżnicowane w zależności od wystawy stoku, nasłonecznienia, wilgotności i zwarcia koron drzew. Na zachodnich ścianach doliny jest zwarte, z wieloma gatunkami nitrofilnymi i dość wysokimi bylinami. Wśród nich występują kuklik pospolity *Geum urbanum*, szczyr trwały *Mercurialis perennis*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum* czy pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*. W dolinie Szczawnika i w mniejszym stopniu w dolinie Pełchnicy obecny jest również obcy gatunek inwazyjny niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*. Choć obniża on ocenę stanu zachowania, walka z jego obecnością jest trudna, gdyż nie są znane metody skutecznej jego eliminacji i niesie ze sobą poważne ryzyko zniszczenia pozostałych składników runa. Na stokach wschodnich zwarcie roślin runa jest mniejsze, występuje więcej paproci, a wśród nich, w dolinie Pełchnicy, paprotnik kolczysty *Polystichum aculeatum*. Drzewostan jest zróżnicowany wiekowo i się odnawia. Martwego drewna w postaci powalonych, jak i stojących jeszcze martwych drzew jest bardzo dużo. Podczas monitoringu prowadzonego w 2006 roku w ocenach siedliska dominowała ocena najlepsza FV. Obecnie taką ocenę można przypisać jedynie kilku powierzchniom właśnie z powodu występowaniu niecierpka drobnokwiatowego oraz zaniku runa spowodowanego obecnością muflonów *Ovis aries musimon*. Są one zagrożeniem dla lasów klonowo-lipowych w obszarze. Zgryzają roślinność oraz uruchamiają nadmiernie rumosze. Szczególnie chętnie wybierają suchsze stoki o wystawie południowej. Zagrożenia ze strony turystyki pieszej są mniejsze - ruch koncentruje się na wyznaczonych szlakach. Bezpośrednio pod murami Zamku Książ rumosze są częściowo zastąpione przez gruz wyrzucany podczas kolejnych remontów.

Płaty priorytetowego siedliska łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnetum glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe) *91E0 występują w dolinach Szczawnika i Pełchnicy w wąskim pasie między rzeką a stromym stokiem i oraz na małych wyspach tworzących się w kilku miejscach pośrodku koryta. Szczawnik będący dopływem Pełchnicy jest strumieniem, którego wylewy nie obejmują dużej powierzchni. Jego koryto, poza dwoma starymi, brukowanymi brodami, jest w pełni naturalne. W runie występują liczne inwazyjne gatunki obcego pochodzenia: rdestowiec ostrokończysty *Reynoutria japonica*, niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera*, nawłoc pól *Solidago serotina* i niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*. Zdecydowanie lepiej wykształcona jest roślinność nad większą rzeką - Pełchnicą, należąca do zespołu *Alnetum incanae*. Koryto na większości odcinka jest naturalne, jednak w północnej części obszaru znajdują się stare, nieremontowane budowle hydrotechniczne jak grobla tworząca nieduże, zarastające stawy, próg wodny oraz mur oporowy. Łęgi nad Pełchnicą są trudno dostępne, ograniczone przez bardzo strome ściany doliny. W zróżnicowanym wiekowo drzewostanie, oprócz olszy szarej *Alnus incana* występują olsza czarna *Alnus glutinosa*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, klon zwyczajny *Acer platanoides* i klon jawor *Acer pseudoplatanus*. W podszycie występują bez czarna *Sambucus nigra*, czeremcha zwyczajna *Padus avium* i leszczyna pospolita *Coryllus avellana*. W runie rosną m.in. świerżabek orzęsiony *Chaerophyllum hirsutum*, jasnota plamista *Lamium maculatum*, czartawa pospolita *Circaea lutetiana*, starzec leśny *Stachys sylvatica*, czy kostrzewa olbrzymia *Festuca gigantea*. Obecność gatunków inwazyjnych oraz bardzo niska jakość wody niosącej również mnóstwo śmieci obniża ocenę stanu zachowania siedliska.

Priorytetowe siedlisko Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*) *91I0 budowane głównie

przez dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, z ubogim podszytem i bogatym runem, często z rzadkimi gatunkami światłolubnymi. W obszarze występują dwa stanowiska tego siedliska. Jeden fragment w niemal wzorowym stanie zachowania (jedynie lekko zaśmiecony) znajduje się poniżej ruin śStary Książś, drugi w dolinie Szczawnika w oddz.18, jednak stan runa po pożarze oraz stałej obecności muflonów *Ovis aries musimon* utrudnia jego ocenę i klasyfikację. W runie pod ruinami zaobserwowano m.in. takie gatunki jak lepnica zwisła *Silene nutans*, wilczomlec sosnka *Euphorbia cyparissias*, smółka pospolita *Viscaria vulgaris*, janowiec barwierski *Genista tinctoria*, rozchodnik olbrzymi *Sedum maximum* czy macierzanka zwyczajna *Thymus pulegioides*.

Drzewostan siedliska kwaśne dąbrowy (*Quercetea robori-petraeae*) 9190 budowany głównie przez dąb bezszypułkowy *Quercus petraea* oraz w domieszce buk zwyczajny *Fagus sylvatica* i sosnę zwyczajną *Pinus sylvestris*. W ubogim runie dominują śmiałek pogięty *Deschampsia flexuosa* i kostrzewa owcza *Festuca ovina*, sporadycznie występują gatunki dwuliścienne jak borówka czarna *Vaccinium myrtillus* czy wrzos zwyczajny *Calluna vulgaris*. Największy fragment kwaśnych dąbrów znajduje się na niemal płaskim obszarze pomiędzy dolinami Szczawnika i Pełcznicy, gdzie graniczy z kwaśną buczyną i grądem. W części jest zniekształcony starym nasadzeniem świerka pospolitego *Picea abies* oraz śladami po pożarze w postaci płatów zdominowanych przez brzozę brodawkowatą *Betula pendula*. Jednak w dużej mierze jest to piękny, wielowiekowy drzewostan, z bogatszym niż w innych częściach obszaru runem, bez gatunków inwazyjnych obcego pochodzenia. Na stokach, na obrzeżach lasów klonowo-lipowych oraz w miejscach z bardzo płytką pokrywą glebową, występuje uboższa forma dąbrów z drzewami o specyficznym, nieregularnym pokroju. Zagrożeniem dla siedliska są muflony *Ovis aries musimon* oraz turystyka piesza, zwłaszcza w oddziale 13, gdzie jest dużo szlaków turystycznych oraz łatwy dostęp od strony parkingu. Liczne ślady po ogniskach w lesie pomiędzy dolinami świadczą o potencjalnym zagrożeniu pożarem.

Siedlisko grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum* i *Tilio-Carpinetum*) 9170 zajmuje niższe i niemal płaskie położenia w dolinie Szczawnika na północy i południu obszaru. Ze względu na dobrą dostępność nosi ślady gospodarki leśnej - w drzewostanie występuje sztucznie nasadzony świerk pospolity *Picea abies*. Pod nim jednak odnawia się grąd w podszytcie oraz runie (w postaci siewek) wśród gatunków drzewiastych dominują gatunki liściaste - grab pospolity *Carpinus betulus*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*, buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, klon zwyczajny *Acer pseudoplatanus*. W podszytcie oprócz gatunków drzew występuje leszczyna pospolita *Corylus avellana* i czeremcha pospolita *Padus avium*. W runie rosną m.in. gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, kopytnik pospolity *Asarum europaeum*, kuklik pospolity *Geum urbanum* czy wiechlina gajowa *Poa nemoralis*.

Obszar jest również istotny dla zachowania siedlisk wiosenno-letnich trzech gatunków nietoperzy (mopek *Barbastella barbastellus* 1308, nocek duży *Myotis myotis* 1324, nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*), które w obrębie drzewostanów o zróżnicowanej strukturze przestrzennej znajdują optymalne warunki występowania. Pojedyncze zimujące osobniki ww. gatunków stwierdzone były w kanale ciepłowniczym Zamku Książ (położonym zasadniczo poza granicami Obszaru) oraz w sztolniach samego Zamku. Dla zachowania i poprawy warunków zimowania w obrębie sztolni pod Zamkiem Książ wskazana jest wymiana istniejących zabezpieczeń przed dostępem do sztolni. Obecne zabezpieczenia pozostawiają minimalne powierzchnie wlotów, co utrudnia wykorzystywanie zimowiska przez gatunek. Potencjalnym zagrożeniem dla zimowiska w obrębie sztolni są ew. prace remontowe oraz udostępnienie tej części obiektu dla turystów. Podczas przeprowadzonych w latach 2011/2012 prac terenowych wykazano obecność nietoperzy także w obrębie siedlisk leśnych Obszaru. Zarejestrowano przeloty i żerowanie mopka wzdłuż ścieżek leśnych. Istniejące warunki siedliskowe (zróżnicowanie wiekowe i gatunkowe drzewostanu oraz struktura obrzeża lasu, a także starodrzewia i dziuplaste drzewa) stwarzają wysoką dostępność schronień i żerowisk. Odpowiednia ochrona siedlisk leśnych zapewniająca zróżnicowanie struktury wiekowej i przestrzennej drzewostanów umożliwi jednocześnie skuteczną ochronę gatunków w Obszarze.

W Obszarze nie istnieją odpowiednie warunki siedliskowe dla stałego występowania osobników gatunku wydra *Lutra lutra* 1355(*-patrz uwaga niżej). Wynika to przede wszystkim z bardzo niskiej jakości wód Szczawnika i Pełcznicy i braku odpowiedniej bazy pokarmowej gatunku. Gatunek stwierdzany sporadycznie w północnej części Obszaru w pobliżu zbiegu Szczawnika i Pełcznicy. Znaczenie Obszaru dla tego gatunku zostało przeszacowane na etapie tworzenia pierwotnego SDF, wobec czego zmieniono ocenę populacji z C na nieistotną dla obszaru D.

* UWAGA: Siedlisko/gatunek czeka na akceptację zmiany statusu przez Komisję Europejską. Wiążące zapisy co do kwalifikacji jako przedmiot ochrony znajdują się w punktach 3.1 i 3.2

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	A03.03		i
H	I01		b
M	H05.01		b
M	G05.04		b
M	K02.02		i
H	G05.01		i
H	G01.02		i
H	F03.01.01		b
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
H	X		b

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednocześnie.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

Haitlinger R. 1976. Nietoperze Dolnego Śląska. Przegl. Zool. 20, 1: 124-134. Marzec M. 1998. Aneks do dokumentacji przyrodniczo-technicznej projektowanego częściowego rezerwatu przyrody pod nazwą Przełomy pod Książem k. Wałbrzycha, woj. wałbrzyskie, m. Wałbrzych. Świebodzice, Brzeg. Msc. Postawa T., Gałusz W., Wołoszyn B.W. 1994. Wyniki zimowych spisów nietoperzy zebrane z pojedynczych stanowisk z różnych rejonów Polski. W: B.W. Wołoszyn (red.). Zimowe spisy nietoperzy w Polsce: 1988-1992. Wyniki i ocena skuteczności. Publ. CIC ISEZ PAN, Kraków. 175-185. Szczeńsiak E. 2002. Dane niepublikowane

(unpublished data).Szczęśniak E. 2011. Obecność muflonów *Ovis aries musimon* w Polsce – czy to naprawdę konieczne? *Chrońmy Przyrodę Ojczyzn* 67 (2), PAN IOP Kraków: 99-117. Szukdlarek R. 2002. Dane niepublikowane (unpublished data). Szukdlarek R., Paszkiewicz R. 2001. Stanowiska nietoperzy na terenie dawnego województwa wałbrzyskiego – wstępna waloryzacja dla potrzeb ochrony - wniosek o objęcie ochroną prawną. *Arch. Urz. Wojew.*, Wrocław. Msc. Szukdlarek R., Paszkiewicz R., Dudek I. 2001. Występowanie norka *Bechsteina Myotis bechsteinii* (Kuhl, 1817) na terenie południowo-zachodniej Polski. *XV Ogólnopolska Konferencja Chiropterologiczna*, Gdańsk 2001. s. 52. Szukdlarek R., Paszkiewicz R., Hebda G., Gottfried T., Cieślak M., Ruszlewicz A. 2002. Atlas rozmieszczenia nietoperzy w południowo-zachodniej Polsce - stanowiska zimowe. *Nietoperze tom III zeszyt 2*, PTPP „pro Natura” Wrocław. 197-235. Świerkosz K. 2002. Dane niepublikowane (unpublished data).

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL03	98.38	PL02	94.32		

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL03	Książański Park Krajobrazowy	*	98.38
PL02	Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha	*	94.32

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu
Adres:	Polska Al. Jana Matejki 6 50-333 Wrocław
Adres e-mail:	sekretariat@rdos.wroclaw.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☒	Tak	Nazwa: Zarządzenie nr 17 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 17 września 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przełomy Pęcznicy pod Książem PLH020020 Link: https://edzienniki.duw.pl/legalact/2013/5016/
☐	Nie	Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 2 sierpnia 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przełomy Pęcznicy pod Książem PLH020020 Link: https://edzienniki.duw.pl/legalact/2016/3807/

☐ Nie, ale jest w przygotowaniu

☐ Nie

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH020020

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒ Tak ☐ Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)